

Zpravodajská zpráva

ke Zprávě o životním prostředí České republiky za rok 2019

Úvod:

Navrhovatel: Ministr životního prostředí Richard Brabec
Senátu návrh předložen dne: 5. 3. 2021
Číslo tisku v Senátu: 62
Zpravodaj: Zbyněk Linhart
Garanční: VUZP

I. Obecné informace:

Zpráva o životním prostředí České republiky (dále jen „Zpráva“) je na základě zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, usnesení vlády č. 446/1994 a usnesení vlády č. 934/2014 každoročně předkládána ke schválení vládě České republiky a následně k projednání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ČR.

Počínaje Zprávou o životním prostředí České republiky za rok 2005 je zpracováním dokumentu pověřena CENIA, česká informační agentura životního prostředí.

Zpráva má být oficiálním zdrojem informací o životním prostředí v ČR, které jsou **využitelné jak pro podporu výkonu státní správy**, tak pro informování veřejnosti. Má představovat dokument, který umožňuje souhrnný přehled o stavu a vývoji složek životního prostředí a jejich zátěží.

V roce 2018 došlo na základě diskuze mezi zpracovatelem, MŽP a příslušnými výbory Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR k úpravě konceptu Zprávy. Bylo dohodnuto, že Zpráva o životním prostředí v jejím dosavadním pojetí bude zpracována jednou za dva roky. V mezidobí bude zpracováno shrnutí nejdůležitějších informací o stavu a vývoji životního prostředí. Zpráva za rok 2019 je předkládána ve stručném znění.

Zpráva o životním prostředí České republiky 2019 byla projednána na schůzi vlády dne 15. února 2021. V PSP byl tato Zpráva rozeslána všem poslancům dne 4. 3. 2021 jako tisk 1173/0. Organizační výbor zprávu přikázal 10. 3. 2021 (usnesení č. 380). Zpravodajem určen RNDr. Jan Zahradník. Výbor pro životní prostředí projednal zprávu a vydal 18. 3. 2021 usnesení doručené poslancům jako tisk 1173/1 (doporučuje vzít na vědomí).

II. Hlavní zjištění Zprávy 2019 (zkráceno a zvýrazněno zpravodajem)

Klimatický systém

- Rok 2019 byl na území ČR teplotně mimořádně nadnormální, průměrná roční teplota 9,5 °C byla o 1,6 °C vyšší než normál 1981–2010. Srážkově byl rok 2019 normální, napršelo 92 % ročního srážkového normálu 1981–2010.
- Vývoj teplotních a srážkových poměrů vedl k pokračování sucha z minulých let.
- Hydrologické sucho bylo zaznamenáno na více než 30 profilech (z celkově sledovaných 217).
- Vydatnost pramenů dosáhla nejnižších hodnot v říjnu (silně až mimořádně podnormální vydatnost zjištěna u 65 % pramenů). Hladiny podzemních vod u mělkých vrtů byly nejnižší v dubnu (75 % mělo silně nebo mimořádně podnormální úroveň hladiny).

- Emise skleníkových plynů poklesly v období 1990–2018 o 35,6 % a o 1,3 % v meziročním srovnání. Redukční cíl Politiky ochrany klimatu v ČR zatím **nebyl splněn**.

Ovzduší

- Meziročně došlo k poklesu emisí všech základních znečišťujících látek, nejvíce poklesly emise SO₂ o 17,2 %.
- Stále dochází k překračování některých imisních limitů, avšak meziročně došlo k poklesu podílu obyvatel i podílu území, kde byl překročen denní imisní limit pro suspendované částice PM₁₀, roční imisní limit pro benzo(a)pyren i PM_{2,5}.
- V roce 2019 nedošlo k překročení imisních limitů pro ochranu zdraví stanovených pro arsen, kadmium, olovo, nikl, oxid siřičitý, oxid uhelnatý a benzen.

Vodní hospodářství a jakost vody

- Za období let 2000–2019 se ve vodních tocích ČR podařilo nejlépe zredukovat znečištění amoniakálním dusíkem (pokles průměrné koncentrace o 66,7 %) a fosforem. (pokles o 38,9 %).
- Vodou z veřejných vodovodů bylo zásobováno 94,6 % obyvatel ČR.
- Výrazně roste počet ČOV s terciárním stupněm čištění, jejich počet dosáhl 1 538, tj. o 1 038 ČOV více oproti roku 2002.

Příroda a krajina

- **Dlouhodobě ubývá zemědělské půdy**, v období 2000–2019 poklesla její rozloha o 1,8 %. V rámci zemědělské půdy však vzrostla plocha trvalých travních porostů o 5,9 %. **Přibývá zastavěných ploch**, od roku 2000 o 1,8 %, a ostatní plochy vzrostly o 4,4 %.
- Od roku 1982 **setrvale klesá početnost ptáčích populací** v ČR. Zatímco početnost populací běžných druhů ptáků mezi lety 1982–2019 osciluje na stejných hodnotách a výrazně se nemění, početnost populací lesních druhů ptáků poklesla o 13,4 % a početnost populací ptáků zemědělské krajiny klesla dokonce o 42,3 %.

Lesy

- **V posledních letech dochází ke zhoršování zdravotního stavu lesů**, které je způsobeno především poškozením stromů suchem a hmyzími škůdci. **Objem evidované těžby dřeva v tomto roce překonal dosavadní rekord z roku 2018 a činil 32,6 mil. m³ bez kůry. Podíl nahodilé (kalamitní) těžby na celkové těžbě činil 95,0 %.**
- V roce 2019 bylo v lesích poprvé v historii vysazeno více listnáčů (14,7 tis. ha) než jehličnanů (14,0 tis. ha), i když **nejčastěji vysazovanou dřevinou byl stále smrk (8,7 tis. ha)**.
- Za poslední rok se zdvojnásobila plocha certifikovaná dle systému FSC, který klade z hlediska trvalé udržitelnosti hospodaření vyšší nároky než certifikát PEFC. Ke konci roku 2019 bylo v ČR certifikováno dle FSC 4,0 % lesních pozemků.

Půda a zemědělství

- Spotřeba minerálních hnojiv přes dlouhodobý trend nárůstu meziročně poklesla o 4,9 % na 116,8 kg.ha⁻¹ čistých živin.
- Meziročně stoupla spotřeba rodenticidů v důsledku přemnožení populace hraboše polního.
- Celková spotřeba vápenatých hmot se ve srovnání s rokem 2018 zvýšila o 18,2 % na 402,0 tis. t a dosáhla tak nejvyšší hodnoty od roku 2000.

Průmysl a energetika

- Celková hrubá výroba elektřiny se v roce 2019 meziročně snížila o 1,1 % a dosáhla 87,0 TWh.
- **Zahraněční obchod s elektřinou měl, stejně jako v předchozích letech, exportní charakter.** Saldo vývozu a dovozu elektřiny v roce 2019 činilo 13,1 TWh, což odpovídá 15,1 % celkově vyrobeného množství elektrické energie.

- Výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů byla historicky nejvyšší. V roce 2019 bylo z OZE vyrobeno 10,1 TWh, což po 5 letech relativní stagnace znamená výraznější meziroční nárůst o 6,9 %. Podíl výroby **elektřiny z obnovitelných zdrojů** na celkové výrobě elektrické energie tak v roce 2019 činil **11,6 %**.
- Za období 2010–2019 byly při splnění podmínek nápravných opatření ukončeny sanace 590 lokalit starých ekologických zátěží, přičemž v roce 2019 byly ukončeny sanace 221 lokalit.

Doprava

- Výkon osobní dopravy vzrostl v období 2000–2019 o 31,1 %, v meziročním srovnání o 2,3 %. Podíl veřejné dopravy na přepravním výkonu osobní dopravy stagnuje (33,0 % v roce 2019) a je v evropském kontextu nadprůměrný. Z druhů veřejné dopravy roste zejména výkon environmentálně příznivé železniční dopravy.
- V nákladní dopravě zajišťuje zhruba dvě třetiny přepravního výkonu doprava silniční s výrazným vlivem na kvalitu ovzduší a hlukovou zátěž obyvatel.
- **Spotřeba energie v dopravě vzrostla v období 2000–2019 o 75,6 %, meziročně o 1,4 %**. Podíl OZE na spotřebě energie v dopravě v roce 2018 činil 6,5 %. **Cíl 10 % energie z OZE v dopravě do roku 2020 tak není plněn.**
- Emise znečišťujících látek NO_x, VOC, CO a PM z dopravy klesají. Trend emisí PAU a skleníkového plynu CO₂ je však kvůli růstu spotřeby paliv v dopravě rostoucí.

Materiálové toky

- Domácí materiálová spotřeba v ČR po roce 2000 kolísá bez výraznějšího trendu, v roce 2019 v meziročním srovnání DMC mírně vzrostla o 0,4 %. Ve struktuře DMC klesá podíl fosilních paliv, jejichž spotřeba je nepříznivá z pohledu zátěží životního prostředí a klimatického systému.
- Materiálová náročnost hospodářství ČR dlouhodobě klesá, v období 2000–2019 se snížila o 44,2 %. Pokles materiálové náročnosti zajišťuje snižování zátěže životního prostředí způsobené spotřebou materiálů na jednotku vytvořeného HDP.

Odpady

- **Celková produkce odpadů od roku 2009 vzrostla** zejména v souvislosti s rozvojem stavební činnosti na 37 362,3 tis. t v roce 2019.
- V nakládání s odpady výrazně převažuje materiálové využití (84,8 % v roce 2019) a jeho podíl se zvyšuje na úkor skládkování (9,7 % v roce 2019).
- Míra skládkování komunálních odpadů (45,9 % v roce 2019) je stále vysoká, a to i přesto, že se snižuje ve prospěch jejich materiálového využití (41,0 % v roce 2019) a také energetického využití (11,7 % v roce 2019).
- Roste míra recyklovaných obalových odpadů, cíle pro obalové odpady jsou plněny.
- Strategické cíle pro vybrané výrobky se ve většině případů daří průběžně plnit, zvyšuje se jejich zpětný odběr.

Financování

- Zatímco **objem veřejných výdajů na ochranu životního prostředí z centrálních zdrojů (tj. zejména ze státního rozpočtu a státních fondů) v roce 2019 meziročně vzrostl o 15,8 % na 52,6 mld. Kč, objem výdajů z územních rozpočtů obcí a krajů vzrostl jen mírně, na 40,9 mld. Kč.**
- V rámci OPŽP pro programové období 2014–2020 bylo v roce 2019 vyhlášeno celkem 20 nových výzev ve výši 674,0 mil. EUR (tj. 17,2 mld. Kč) CZV. Od začátku programového období do konce roku 2019 bylo schváleno celkem 6 602 projektů ve výši 3,0 mld. EUR (77,3 mld. Kč) CZV. V rámci OPŽP jsou rovněž financovány tzv. kotlíkové dotace, v roce 2019 došlo k vyhlášení 3. výzvy pro jednotlivé kraje s alokací cca 147 mil. EUR (3,8 mld. Kč) CZV, přičemž v předchozích dvou výzvách bylo vyměněno 60 tisíc kotlů na pevná paliva v celkovém objemu 6,5 mld. Kč.
- **Investice na ochranu životního prostředí vzhledem k HDP jsou v ČR dlouhodobě nad průměrem EU28!!!**

III. Poznámky a stanoviska zpravodaje

K předchozí zprávě o stavu ŽP za rok 2018 přijal na 24. schůzi dne 10.06.2020 Senát 425. Usnesení ke Zprávě o životním prostředí České republiky 2018 /senátní tisk č. 190/, ve kterém vyjádřil silné znepokojení nad skutečností, kterou zpráva popisuje, kdy zejména v posledních letech **72 % ze 43 sledovaných indikátorů stavu životního prostředí** stagnuje v nepříznivém stavu či se dokonce zhoršuje a žádná z kapitol neobsahuje výrazně kladný významný trend;

V Usnesení žádal vládu,

aby podporovala ty aspekty společné zemědělské politiky EU a připravovaného víceletého finančního rámce EU, které mají potenciál pomáhat řešit problémy, které Zpráva identifikuje, zejména pokud jde o ochranu půdy, vod a klimatu;

a dále žádal Ministerstvo životního prostředí

1. **o neprodlené vydání** prováděcí vyhlášky k zákonu č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu – tzv. „protierozní“ vyhlášky;
2. o poskytnutí informací, kdy ve své další politice začne realizovat a jaká opatření přijme na zlepšení životního prostředí v těch oblastech, kde dle Zprávy o životním prostředí 2018 přetrvávají negativní výsledky;
3. **o dořešení rozdílů** mezi jím vykazovanými statistickými údaji produkce a **nakládání s odpady** a údaji ČSU, resp. Eurostatu, ve smyslu nařízení (ES) č. 2150/2002 o statistice odpadů a jejich kvalitě.

Dne 17.8.2020 předložil ministr ŽP Richard Brabec materiál s názvem „*Informace pro Senát Parlamentu ČR na základě 425. usnesení Senátu z 24. schůze, konané dne 10. června 2020 ke Zprávě o životním prostředí ČR 2018 (senátní tisk č. 190)*...“, kterým MŽP reagovalo na obavy a požadavky vyjádřené Senátem Usnesení č.425. (*Dokument MŽP je přílohou této zprávy*).

V daném dokumentu se MŽP k Usnesení Senátu č. 425 v postavilo následovně:

Ad 1. (Neprodlené vydání protierozní vyhlášky).

MŽP přímo na požadavek Senátu nereaguje. Sice protierozní vyhlášku zmiňuje, ale jakoby se jednalo o novinku, „...MŽP ve spolupráci s MZe se v současné době (sic!) zabývá tvorbou nového legislativního nástroje na ochranu půdy, protierozní vyhlášky.“ A dále v stejném duchu jako každoročně od roku 2016 (neustálé odkládání protierozní vyhlášky kritizoval NKU už v roce 2019), tedy dalším slibem v řadě, že příští rok už vyhlášku vydá. Pronesený příslib pana ministra v předloženém dokumentu zní takto: „*Předpokládaný termín vydání vyhlášky je leden 2021 s účinností od poloviny roku 2021.*“

Nevím, kolikátý termín to už byl v řadě, je jisté je jen, že **ani k lednu 2021 vyhláška vydána nebyla, a nebyla vydána ani do května 2020, kdy píše tuto zprávu.**

Závěr: Požadavek č. 1 z Usnesení Senátu. č 425 MŽP nesplnilo.

Ad 2 (jaká opatření MŽP přijme v oblastech, kde dle Zprávy přetrvávají negativní výsledky)

MŽP (s MZe) tento požadavek Senátu vyřídilo většinou tak, že vypočítává, kolik projektů bylo podpořeno a **kolik financí utraceno**, např.:

1.2. Výskyt sucha, odtokové poměry a stav podzemních vod

MZe se podílí na řešení problematiky sucha podporou zadržení vody v krajině prostřednictvím resortních dotačních programů. ...program 129 280 „... podpořeno 51 projektů celkovou dotací 430 mil. Kč.), ... program 129290 (dosud podpořeno 1 226 akcí s celkovou dotací 1,9 mld. Kč).. ... dotační program 129390 (dosud podpořeno 44 akcí s celkovou dotací 99 mil. Kč...) ... Na MŽP materiály obsahují sadu konkrétních opatření a úkolů, na které je navázána dotační podpora v rámci OPŽP 2014–2020, kde bylo doposud podpořeno více než 1400 projektů za cca 8,6 mld. Kč, i

Národního programu ŽP, kde bylo podpořeno 558 projektů celkovou částkou přes 634, 6 mil Kč....
..... 8 318 projektů celkovou částkou přes 341, 1 mil. Kč.

Atd.

1.4. Indikátor běžných druhů ptáků

Z OPŽP 2014–2020 bylo **schváleno 179 projektů** na realizaci ÚSES či zpracování Plánů ÚSES (biocentra, biokoridory) v **celkové výši 1 041 mil. Kč**, celkově bylo za účelem posílení přirozených funkcí krajiny **schváleno 697 projektů v celkové výši 3,6 mld. Kč**. V rámci PRV 2014–2020 byla k 31. 12. 2019 v pozemkových úpravách realizována **opatření ke zvýšení ekologické stability krajiny za více než 898 mil. Kč**. K realizaci ÚSES bylo do konce roku 2019 **podpořeno 83 projektů za 893 mil. Kč**, na **zalesňování a zakládání lesů bylo schváleno 140 žádostí za 10 mil. Kč**, na **retenční nádrže nebo opatření na zpomalení odtoku vody a snížení odnosu splavenin zpomalením rychlosti vody prostřednictvím hrazení bystřin nebo stabilizací strží schváleno 15 projektů za 33,7 mil. Kč**, na ochranu melioračních a zpevňujících dřevin **schváleno 84 projektů za 13,6 mil. Kč**, na AEKO vč. starých závazků vyplaceno celkem **18,8 mld. Kč**. Dále v rámci IROP 2014–2020 bylo podpořeno **48 projektů na zpracování územní studie krajiny za cca 93 mil. Kč**.

Z národních zdrojů Například z programu POPFK bylo v letech 2010 – 2019 vynaloženo cca **145 mil. Kč**. Z programu PPK (podprogram pro externí žadatele) bylo na tento typ činností uvolněno v letech 2014 – 2019 kolem **50 mil. Kč**....

Nově navrhovaným dotačním titulem je titul **Zakládání kombinovaných biopásů**. Tento dotační titul **by měl přispívat** k zajištění ochrany v době hnízdění koroptve polní. Nadále je počítáno také se **stávajícími tituly Ochrana chrástala polního**, Krmné biopásy a Ochrana čejky chocholaté...

Atd.

1.7. Ohrožení půdy erozí a svahovými nestabilitami

Na protierozní opatření bylo z OPŽP 2014–2020 **schváleno cca 20 projektů v celkové výši 52,5 mil. Kč** ... V PRV 2014–2020 byly k 31. 12. 2019 v rámci **pozemkových úprav** realizovány projekty na opatření proti vodní a větrné erozi za více než **505 mil. Kč**, z národních podpor (všeobecná pokladní správa, Ředitelství silnic a dálnic aj.) bylo na tato opatření vynaloženo celkem **46 mil. Kč**. Dosud bylo v pozemkových úpravách **proplaceno více než 2,1 mld. Kč**, realizováno bylo celkem 66,5 ha protierozních opatření, 67,8 ha ekologických opatření a 329 km cest. V rámci AEKO (opatření M10) bylo nově zatravněno 12 tis. ha orné půdy za cca 260 mil. Kč. Celková částka na **zatravnění, tj. včetně starých závazků činila 857 mil. Kč**. V rámci podpory ekologického zemědělství (opatření M11) zahrnujícího i prevenci eroze zemědělské půdy bylo **vyplaceno cca 5 mld. Kč na cca 505 tis. ha zemědělské půdy**. Na podporu omezení erozního účinku odvodnění lesních cest bylo v letech 2014–2020 **dosud schváleno téměř 306 projektů za 801 mil. Kč**. Do ochrany melioračních a zpevňujících dřevin bylo investováno **13,6 mil. Kč na 84 projektů**. Tato opatření budou podporována i v dalším období.

Z národních zdrojů z Programu péče o krajinu a Podpory obnovy přirozených funkcí krajiny je možné financovat opatření snižující erozi, např. obnova mezí, remízů, výsadba alejí, větrolamů. V letech 2015–2019 bylo např. z programu PPK **vynaloženo cca 30 mil. Kč na výsadbu dřevin v zemědělské krajině**....

Atd.

Stále se tento přístup opakuje. MŽP bojuje proti něčemu nebo něco řeší - zadržování vody v krajině, erozi, ubývání ptactva atd... a důkazem úspěšnosti řešení je, kolik projektů se podpořilo, a kolik financí se na řešení/boj utratilo. Čím víc milionů utraceno, tím je jakoby MŽP či MZe úspěšnější v řešení problému...

Má nám jít nikoli o to, kolik peněz bylo vyplaceno, ale zda finanční prostředky daňových poplatníků utracené na řešení problému byly vynaloženy efektivně a hospodárně, a jak rychle daný problém vyřešily. A pokud problém navzdory investovaným miliardám dosud nevyřešily nebo stále nebyla vydána roky slibovaná legislativa, tak proč a jaká z toho bude vyvozena zodpovědnost...

Efektivní stát se neměří podle toho, zda na přetrvávající problém stát utratí letos víc miliard, než kolik utratil loni, anebo o kolik let odkládá přijetí potřebné legislativy....

Efektivita se měří podle toho, zda se problémy daří řešit a zda řešení problémů proběhlo či probíhá efektivně a hospodárně, s vynaložením jen těch nejnutnějších nákladů a zdrojů. Úplně opačně, než nejen MŽP každoročně předvádí.

MŽP a MZe musí zacházet s prostředky daňových poplatníků s péčí řádného hospodáře a měřit a vykazovat úroveň skutečného (vy)řešení problému za vynaložení jen nezbytně nutných nákladů, a ne každoročně dokládat (ne)řešení problémů tím, kolik a za kolik bylo podpořeno projektů... je to sice to nejjednodušší, jde to udělat od stolu během pár minut, ale to není to, co chceme slyšet...

Závěr: Požadavek č. 2 z Usnesení Senátu. č 425 MŽP splnilo částečně

Ad 3 (dořešení rozdílů vykazovanými statistickými údaji o odpadech mezi MŽP a ČSÚ/ Eurostatu a jaká opatření MŽP přijme v oblastech, kde dle Zprávy přetrvávají negativní výsledky)

Tento požadavek Senátu není v podkladu MŽP reflektován vůbec!!!

Až vlastním průzkumem bylo zjištěno, že:

- [na jedné straně dle tiskové zprávy MŽP](#) se vykazovaná data začala k sobě blížit - za rok 2019 ČSÚ vykázal hodnotu 37,0 mil. tun všech odpadů, podle dat MŽP to bylo 37,4 mil. tun všech odpadů. Pro komunální odpad pak ČSÚ vykázal hodnotu 5,3 mil. tun a MŽP hodnotu 5,9 mil. tun.
- na druhé straně dle emeritního ředitele odboru statistiky zemědělství a životního prostředí ČSÚ Ing. Jiřího Hrbka je v tomto „sbližování“ až příliš mnoho otazníků a pochybností ([shrnuť zde i s odkazy na předchozí články](#) věnující se sbližování)
- [dle TZ ČSÚ ze dne 21.4.2021](#) předseda České statistického úřadu Marek Rojíček a ministr životního prostředí Richard Brabec podepsali memorandum o spolupráci obou institucí v oblasti odpadové statistiky. Na základě uzavřené dohody vznikne stálá pracovní skupina pro statistiku odpadů.

Závěr: Požadavek č. 3 z Usnesení Senátu. č 425 MŽP splnilo částečně, ale neinformovalo o tom Senát

Změna konceptu Zprávy o životním prostředí České republiky

Dne 24. 3. 2021 se na VUZP obrátilo MŽP s žádostí o připomínky k novému konceptu Zprávy o ŽP. MŽP sdělovalo, že nový koncept byl zpracován v návaznosti na schválení nové SPŽP 2030 (Státní politiky ŽP), a že Zpráva o stavu ŽP má sloužit pro průběžné hodnocení dosahování cílů Státní politiky.

Připomínky senátorů k novému konceptu Zprávy o ŽP byly (ve zkrácené podobě):

- V mezidobí dvouletého cyklu zveřejňování kompletní Zprávy vydávat souhrn nejdůležitějších údajů za ŽP v rozumném časovém horizontu evaluaci dostatečnosti takto nastavené periody uveřejňování informací.
- V kapitole "Názory a postoje české veřejnosti" provádět hodnocení na základě 3 indikátorů a to tak, že se doplní indikátor zapojování veřejnosti do ochrany životního prostředí, který by byl vyhodnocován na základě členství ve stavovských organizacích a spolicích (počty členů), počty dobrovolníků na dobrovolnických kampaních a brigádách (počet zapojených lidí), dobrovolné příspěvky veřejnosti na ochranu ŽP a přírody (finanční objem dárcovských kampaních v oblasti ŽP)
- Jsou do nového konceptu zahrnuty požadavky Senátu z projednávání Zprávy o ŽP?

- V konceptu chybí základní informace a hodnocení velkoplošných chráněných území (CHKO - 26) a speciálně národních parků - máme jen čtyři. Už k tomu byl požadavek Senátu i Posl. Sněmovny. Hlavně, že víme, že chceme chráněná území výrazně rozšiřovat ..., tak s nimi musíme umět pracovat a vědět o nich!!!
- Základem nového konceptu Zprávy o životním prostředí ČR mají být indikátory ze sady SPŽP 2030. Zde však zhruba polovina uvedených indikátorů nemá buď počáteční stav nebo nemá stanoven cílový konečný stav pro rok 2030, případně nemá stavenu ani počáteční, ani cílovou hodnotu... Chybí také jaké nástroje jako speciální programy, komunikaci, osvětu, lidi, daně, legislativa je potřeba k realizaci a kdo za co zodpovídá.
 - U každého cíle musí být stanoven měřitelný indikátor, kterého chceme dosáhnout do roku 2030 (v souladu s cíli EU)
 - u každého indikátoru musí být uvedeno, kolik k jeho naplnění bude potřeba finančních prostředků, jakých nástrojů se využije (celkem do roku 2030 a postupně po letech), kdo za indikátor zodpovídá a kdo koordinuje jeho splnění (premiér? ministr? ...)
 - zpráva pak má nejen každoročně vyhodnotit, zda se trendově blížíme ke stanoveným cílům a ukazatelům do roku 2030. Ale také zanalyzovat důvody, proč stagnujeme nebo se od cílů dokonce vzdalujeme. A vyhodnotit, zda a jak byly využity plánované finanční zdroje a nástroje. A pokud ne, proč. A jaká opatření má osoba zodpovědná přijmout, aby se trend změnil a stav ŽP příští rok začal ke stanoveným cílům a indikátorům zase směřovat. A pokud další rok zase ne, tak proč zase? Je to stejná příčina? Kdo a co konkrétně a kde selhalo? Jak a co teď změnit, aby pořád šlo dosáhnout cíle a ukazatelů ve zbývajícím čase do roku 2030?
 - těch cca 10 let by ve Zprávě mohlo být vidět pro každý z cílů a každý rok plnění a vyhodnocovat cíle v kontextu
- Je potřeba mít lepší důvod, aby se Zpráva zpracovávala. Kdyby sama byla nástrojem, jak stav ŽP zlepšovat, už by mohla mít nějaký smysl.

Vypořádání vší uvedených připomínek MŽP

K první připomínce, že v konceptu opět chybí základní informace a hodnocení velkoplošných chráněných území, speciálně národních parků, žádané informace dle MŽP nezapadají do struktury zprávy, nicméně CENIA se ve zvláštní brožuře, která svým pojetím dovolí věnovat se jednotlivým NP, tím bude zabývat, vypořádává připomínku MŽP.

Ostatní připomínky byly v zásadě shozeny ze stolu, včetně těch, že chybí indikátory na vyhodnocování této politiky nebo nejsou alokovány zdroje a nástroje k řešení problémů...

I s novým konceptem Zprávy o stavu ŽP zůstáváme tak i nadále v jakémisi začarovaném kruhu, kdy se dál centrálně nekoordinuje, k cílům nesměruje a nikdo za nic nenes zodpovědnost. Ve vypořádání připomínek je pozoruhodné, jak MŽP používá **kondicionál** všude tam, kde něco **by mělo být**, co ale v realitě není, mnohdy opět v zodpovědnosti MŽP. A to je často i právě ten důvod, proč to celé dohromady jako **system v zásadě nefunguje**. Pro funkční systém by přitom dle názoru zpravodaje mělo postačovat ustanovení:

- A) měřitelných cílů strategie;
- B) alokace zdrojů a nástrojů k plnění strategických cílů a určení zodpovědnosti,
- C) monitoringu stavu a hodnocení, zda zdroje, nástroje a zodpovědné osoby směřují k plnění cílů;
- D) průběžného follow-up a modifikace potřebné v průběhu času k plnění cílů).

Ukázky vypořádání připomínek (připomínka shozena ze stolu, přičemž se argumentuje kondicionálem s odkazem na skutečnost, jaká **by měla být**, ale není):

*„Cílem Zprávy o životním prostředí ČR není (a z její podstaty by ani být nemělo) suplovat roli legislativy (stanovování závazných cílů tam, kde nejsou), ani roli exekutivy (stanovení opatření a strategického plánování). **Měla by však být** podkladem pro obě tyto aktivity“*

V zásadě ANO, ale Parlamentu ČR Zprávu předkládá ministr ŽP a MŽP by s touto zprávou a údaji z ní pracovat mělo zásadně a mělo by umět z ní vycházet a argumentovat !

*„Kvantifikace vlivu dílčích opatření a disagregace jejich efektu je spíše otázka na výzkum v této oblasti, případně je to věc, která **by měla být** navrhována při implementaci těchto nástrojů“*

*„Kvantifikace finančních prostředků, určení nástrojů, podrobné vyhodnocení finančních nástrojů a opatření nejsou cílem Zprávy o ŽP ČR. Typová opatření SPŽP 2030 budou/jsou dále rozpracována na úrovni nižších strategických dokumentů, kde **by měly být** finanční zdroje, nástroje a další informace uvedeny“*

„Co se týká stanovení cílových hodnot, jak již bylo zmíněno výše, toto není cílem Zprávy o ŽP ČR, tomu **by se měla mj. věnovat zmiňovaná mezioborová Platforma k SPŽP 2030“**

No, bohužel v tom rozsáhlém obsazení jde spíše o platformu pro platformu ... nefunkční s desítkami členů ! - další alibi !

Mohli jsme v posledních letech sledovat mnoho výmluv na to, že vše vyřeší nová koncepce zpracovávání Zpráv o ŽP 2021+. Teď ji tedy máme. Bohužel ale i nadále je zřejmé, že MŽP neví, proč a co má být sledováno a jak měřeno. MŽP zůstalo u konstatování, že **by mělo něco být...** Opět se tedy můžeme připravit na argumentaci typu kolikže zase miliard se utratilo ve prospěch ŽP a jaké jsou trendy v jednotlivých oblastech... Trendy se totiž budou vždy nějak vyvíjet. Jak se vyvinou příště, to nám bez další přidané hodnoty řekne zase příští Zpráva o ŽP...

Návrh usnesení Senátu Parlamentu ČR:

Senát Parlamentu České republiky bere na vědomí Zprávu o životním prostředí České republiky za rok 2019 a žádá MŽP, aby:

- a) přestalo ignorovat a začalo plnit předcházející Usnesení Senátu a v nich formulované požadavky,**
- b) začalo měřit efektivitu a hospodárnost vynaložených prostředků na ochranu ŽP a tuto efektivitu a hospodárnost vyhodnocovalo od příští zprávy o stavu ŽP,**
- c) zahrnulo zobecněné požadavky na nové členění Zprávy o ŽP**

V Krásné Lípě dne 30. 5. 2021

Zbyněk Linhart